

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **T. K.**, zast. Mgr. Pavlem Dvořákem, advokátem, se sídlem Žďár nad Sázavou, Nádražní 21, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem v Praze 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 7. 2002, č. j. 10 C 316/90 - 353,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Zástupci stěžovatele, advokátu JUDr. Miloši Jirmanovi, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 650 Kč, která mu bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 30-ti dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.
- IV. Zástupci stěžovatele, advokátu Mgr. Pavlu Dvořákovi, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 325 Kč, která mu bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 30-ti dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností napadá shora označený rozsudek Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta jeho žaloba směřující proti rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení (dříve Úřadu důchodového zabezpečení) ze dne 6. 8. 1990, č. X. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl žádost stěžovatele o invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 29 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 100/1988 Sb.“), a to

s odkazem na posudek posudkové komise sociálního zabezpečení ONV Žďár nad Sázavou ze dne 17. 7. 1990, ze kterého vyplynulo, že stěžovatel není invalidní a invalidní důchod mu proto nenáleží.

Proti označenému rozhodnutí podal stěžovatel včas opravný prostředek, ve kterém zejména uvedl, že při výkonu práce horníka utrpěl dne 30. 6. 1985 pracovní úraz, pro jehož následky nemůže pracovat v podzemí a požádal o přiznání plné nebo alespoň částečné invalidity ode dne 23. 5. 1986, kdy byl vyřazen na lehčí práci v dole.

Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 7. 1991, č. j. 10 C 316/90 - 24, bylo vysloveno, že označené rozhodnutí žalované se do 22. 1. 1991 potvrzuje a od 23. 1. 1991 se zrušuje. Krajský soud v Brně své závěry opřel o posudky PK MPSV ČR, pracoviště Brno, ze dne 13. 12. 1990 a 23. 5. 1991, ze kterých podle něj jednoznačně vyplynulo, že stěžovatel nebyl až do 23. 1. 1991 plně ani částečně invalidní, avšak od 23. 1. 1991 je invalidní, když pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je neschopen vykonávat jakékoliv soustavné zaměstnání.

Česká správa sociálního zabezpečení se proti tomuto usnesení odvolala. V odvolání zejména uvedla, že u stěžovatele se nejedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, který by trval déle než jeden rok a dále pak, že Krajský soud v Brně rozhodl o stěžovatelově invaliditě na základě posudku, který tuto invaliditu přesvědčivě neodůvodňuje. Odvolání podal i žalobce, který požadoval přiznání invalidity pro následky pracovního úrazu, a to ode dne, kdy musel původní práci přestat vykonávat.

Nejvyšší soud České republiky, jako soud odvolací, usnesením ze dne 4. 12. 1991, sp. zn. 11 Co 261/91, odvolání žalobce z důvodu opožděnosti zamítl, přičemž k včasnému odvolání žalované napadené usnesení Krajského soudu ze dne 9. 7. 1991, č. j. 10 C 316/90 - 24, pro nedostatečně zjištěný skutkový stav věci zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení. Zavázal krajský soud k tomu, aby navrhovatele podrobně vyslechl o tom, jak probíhalo jeho léčení po operaci ze dne 23. 1. 1991, zejména, kde všude se léčil, popřípadě byl hospitalizován, a poté aby požádal příslušnou posudkovou komisi o doplnění jejího posudku v tom směru, že budou vyžádány příslušné lékařské zprávy z průběhu navrhovatelova léčení a navrhovatelův zdravotní stav a dochovaná pracovní schopnost budou znovu řádně posouzeny.

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 29. 5. 1995, č. j. 10 C 316/90 - 117, bylo po doplnění skutkového stavu rozhodnutí žalovaného správního orgánu ze dne 6. 8. 1990, č. X, potvrzeno. Krajský soud, který se řídil pokyny uvedenými ve zrušovacím usnesení Nejvyššího soudu, vycházel ve svém rozhodnutí z posudku znalce Prof. MUDr. F. H., DrSc., ze dne 1. 12. 1995 a z doplňujícího posudku PK MPSV ČR v Brně ze dne 2. 7. 1992, 4. 5. 1995 a 25. 5. 1995. Na základě výsledků provedeného dokazování dospěl k závěru, že žalobce ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí nebyl invalidní ani částečně invalidní podle § 29 odst. 2 a § 37 odst. 2 a 3 zákona č. 100/1988 Sb., neboť jeho zdravotní stav nebyl dlouhodobě nepříznivý ve smyslu § 17 vyhlášky č. 149/1988 Sb. Z těchto důvodů přezkoumávané rozhodnutí potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel odvolání k Vrchnímu soudu v Olomouci, který usnesením ze dne 15. 7. 1996, sp. zn. 2 Cao 97/96, rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 5. 1995, č. j. 10 C 316/90 - 117, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Důvodem zrušení označeného rozsudku zejména byly nejasnosti ve znaleckém posudku znalce Prof. MUDr. F.

H., DrSc., o který se opíral Krajský soud v Brně, přičemž vrchní soud uložil Krajskému soudu v Brně vyslechnout znalce, který vypracoval označený nejasný znalecký posudek, s tím, aby byly odstraněny v usnesení uvedené nejasnosti jeho posudku a teprve po tomto doplněném dokazování bude moci býti dána možnost posudkové komisi, aby se vyjádřila k jednotlivým závěrům znaleckého posudku. Nejasnosti znaleckého posudku spatřoval odvolací soud v tom, že znalec neodpověděl zcela jednoznačně na žádnou z jemu položených otázek, týkajících se určení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, případně jeho rozsahu, dále určení dosavadního zaměstnání stěžovatele a také souvislosti mezi dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a pracovním úrazem (nemocí z povolání). Odvolací soud dále poukázal na změnu právní úpravy nastolenou k 1. 1. 1992 (zákon č. 519/1991 Sb.), podle níž je při přezkoumání rozhodnutí pro soud rozhodující skutkový stav, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí, zatímco od 1. 1. 1992, byl pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení (§ 154 odst. 1 o. s. ř.) Vyslovil názor, že jestliže navrhovatel podal opravný prostředek podle občanského soudního řádu před citovanou novelou, pak měl soud zjistit zdravotní stav navrhovatele k poslednímu datu platnosti tohoto ustanovení, tj. k 31. 12. 1991, a k dalším změnám po tomto datu již nepřihlížet ve smyslu současně platného občanského soudního řádu.

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 26. 7. 1999, č. j. 10 C 316/90 - 251, bylo rozhodnutí žalovaného správního orgánu opětovně potvrzeno. Krajský soud se přitom opíral zejména o doplněný znalecký posudek označeného znalce a o další posudky vypracované posudkovou komisí MPSV ČR v Brně (zejména ze dne 7. 5. 1997, ze dne 2. 7. 1998 a ze dne 13. 5. 1999) a o posudek posudkové komise MPSV ČR v Praze 2. Po zhodnocení výše uvedených posudků, kdy poukázal na jejich rozpory, opřel soud svůj rozsudek především o doplňující posudek PK MPSV ČR, pracoviště v Brně ze dne 13. 5. 1999, který považoval za vyčerpávající. Z tohoto posudku vzal za prokázané, že vznik dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nelze přesně určit, ale s určitostí lze říci, že nevznikl v roce 1984. Následky úrazu ze dne 30. 6. 1985 byly přechodné a úrazem nedošlo k většímu zhoršení zdravotního stavu. Ve shodě s posudkovými závěry konstatoval, že žalobce nebyl ke dni vydání napadeného rozhodnutí, ale ani ke dni 31. 12. 1991, plně ani částečně invalidní, neboť při zjištěném dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu sice nemohl vykonávat své dosavadní zaměstnání elektromontéra, ale mohl vykonávat jiné, stejně kvalifikované zaměstnání bez podstatného poklesu na výdělku. Výkonem vhodného zaměstnání nedošlo k vážnému zhoršení zdravotního stavu. U žalobce se pak nejednalo ani o zdravotní postižení značně ztěžující obecné životní podmínky podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 149/1988 Sb. Z těchto důvodů napadené rozhodnutí potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel odvolání, ve kterém zejména uvedl, že neobdržel žádné stanovisko soudu ohledně jeho námitky podjatosti vznesené dne 27. 5. 1997 a dále pak, že posudkové komise v Brně i Praze nepřihlédly k závěrům uvedeným v posudku znalce, Prof. MUDr. F. H., DrSc.

Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 2 Cao 32/2000, byl rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 26. 7. 1999 č. j. 10 C 316/90 - 251, zrušen a věc byla vrácena k dalšímu řízení. Vrchní soud v Olomouci zejména uvedl, že s ohledem na velké množství posudků ve věci, navíc vyjadřujících odlišné názory a stanoviska, je přesvědčen, že je namísto zpracování revizního znaleckého posudku, který by zhodnotil všechny posudky posudkových komisí MPSV ČR, znalecký posudek soudního znalce Prof. MUDr. F. H., DrSc., případně provedl vlastní vyšetření, a na tomto základě zodpověděl otázku, zda zdravotní stav stěžovatele je dlouhodobě nepříznivý, pokud ano, od kterého data,

dále aby stanovil stupeň dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele v souvislosti s jeho pracovní schopností, určil přesný rozsah a druh prací, které je schopen bez vážného zhoršení zdravotního stavu vykonávat, či zda je schopen výkonu jakéhokoliv zaměstnání a od kdy.

Vrchní soud v zrušujícím usnesení dále uvedl, že revizní posudek by měl odpovědět na otázku, zda zjištěný dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je či není v přímé souvislosti s nemocí z povolání či s pracovním úrazem, zda výkonem soustavného zaměstnání nedojde u stěžovatele k vážnému zhoršení zdravotního stavu, zda není schopen vykonávat soustavné zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek nebo, zda je stěžovatel schopen vykonávat soustavné zaměstnání bez zvlášť ulehčených pracovních podmínek, popřípadě jiné než dosavadní zaměstnání, ale takové, které neklade menší požadavky na fyzické nebo psychické schopnosti a při němž nedochází k podstatnému poklesu výdělku, či zda je schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání, a zda zdravotní stav stěžovateli značně neztěžuje obecné životní podmínky. Vrchní soud dále uvedl, že Krajský soud v Brně pochybil, když se nevypořádal s námitkou stěžovatele o podjatosti posudkové komise v Brně, která vypracovala posudky, jež byly považovány označeným soudem za rozhodující. Krajskému soudu proto Vrchní soud v Olomouci uložil, aby případná podjatost byla posouzena Ministerstvem práce a sociálních věcí, odborem posudkové služby, a v případě zjištění podjatosti byla věc posouzena jinou posudkovou komisí. V souladu s výše uvedeným pak Krajskému soudu v Brně dále uložil, aby byl ustanovil znalce z oboru zdravotnictví - Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze.

Rozhodnutím ředitelky odboru posudkové služby sociálního zabezpečení Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 23. 10. 2000, bylo vysloveno, že členové označené posudkové komise nebyli z jednání posudkové komise vyloučeni.

Institutem postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze byl pak ke dni 4. 1. 2002 vyhotoven požadovaný posudek. Krajský soud v Brně následně rozsudkem ze dne 15. 7. 2002, č. j. 10 C 316/90 - 353, rozhodnutí žalovaného správního orgánu ze dne 6. 8. 1990 na základě označeného posudku potvrdil.

Krajský soud v Brně v rozsudku zejména uvedl, že zhodnotil všechny posudky posudkových komisí Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, pracoviště Brno a pracoviště Praha, posudky soudního znalce Prof. MUDr. F. H., DrSc., přičemž v souladu s odůvodněním usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 2 Cao 32/2000, usnesením ze dne 7. 11. 2000 ustanovil znalcem z oboru zdravotnictví - posudkového lékařství Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze, katedru posudkového lékařství se sídlem v Praze 10, Ruská 85, která vypracovala znalecký posudek. Krajský soud v Brně uvedl, že se závěry tohoto velice zodpovědně, podrobně a kvalifikovaně vypracovaného znaleckého posudku zcela ztotožnil. K tomu Krajský soud v Brně zejména uvedl, že má za prokázáno, že u stěžovatele se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, přičemž datum vzniku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu lze konstatovat v únoru 1987, kdy pro onemocnění páteře byl vyřazen z práce v podzemí. K datu 31. 12. 1991 byl podle Krajského soudu v Brně stěžovatel schopen vykonávat jiné stejně kvalifikované zaměstnání bez zvlášť ulehčených pracovních podmínek, a bez podstatného poklesu na výdělku, k témuž datu, tedy ke dni 31. 12. 1991, nebyl však stěžovatel schopen výkonu *jakéhokoliv* zaměstnání, a to ode dne 17. 2. 1987.

Bez vážného zhoršení zdravotního stavu byl však stěžovatel schopen vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání se stejnou kvalifikací za příznivějších podmínek. Tedy nikoliv v podzemí, ale na povrchu, nikoliv ve vynucené poloze a s trvalým zvedáním a nošením těžkých břemen, dále byl schopen vykonávat práce s možností dodržování pravidelné stravy. Byl schopen např. práce elektrikáře na povrchu, práce při montování elektrovýrobků, práce revizního technika. Stěžovatel byl schopen i výkonu méně kvalifikovaného zaměstnání bez podstatného poklesu ve výdělku. Krajský soud v Brně dále dovodil, že zjištěný dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav není v přímé souvislosti s nemocí z povolání nebo s pracovním úrazem. Na základě všech výše uvedených skutečností pak Krajský soud v Brně napadené rozhodnutí žalovaného správního orgánu potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel dne 27. 8. 2002 prostřednictvím Krajského soudu v Brně odvolání k Vrchnímu soudu v Olomouci. Z důvodu nabytí účinnosti zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“) přešla věc na Nejvyšší správní soud. Stěžovatel byl v této souvislosti poučen o tom, že může do 31. 1. 2003 podat proti napadanému rozsudku kasační stížnost.

Dne 31. 1. 2003, tedy v zákonem stanovené lhůtě, pak podal stěžovatel ke Krajskému soudu v Brně kasační stížnost. V kasační stížnosti toliko uvedl, že kasační stížnost upřesní po ustanovení právního zástupce; požádal o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti a osvobození od soudních poplatků.

Usnesením Krajského soudu ze dne 1. 4. 2003, č. j. 10 C 316/90 - 375, byl stěžovateli ustanoven zástupce – JUDr. Miloš Jirman, advokát, se sídlem ve Žďáru nad Sázavou, Nádražní 21.

Prostřednictvím označeného zástupce stěžovatel (na základě výzvy Krajského soudu v Brně) kasační stížnost podáním ze dne 25. 7. 2003, na základě výzvy Krajského soudu v Brně, doplnil. V doplnění zejména uvedl, že kasační stížnost podává z důvodů vymezených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a) a b). Uvedl, že Krajský soud v Brně, pokud se ztotožnil s označeným rozhodnutím žalované, rozhodl v rozporu se zákonem. Stěžovatel doplnil, že splňuje zákonné předpoklady k přiznání alespoň částečného, resp. plného invalidního důchodu, a to od 23. 5. 1986. Stejně tak doplnil, že závěr krajského soudu o tom, že se svým dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, který nebyl v přímé souvislosti s nemocí z povolání nebo s pracovním úrazem, byl schopen ke dni 31. 1. 1991 vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání, při němž nedocházelo k podstatnému poklesu na výdělku, nemá oporu v dokazování. Stěžovatel odkázal na posudek Prof. MUDr. F. H., DrSc. ze dne 21. 11. 1996, podle kterého bylo podstatné zhoršení zdravotního stavu stěžovatele v roce 1985 zapříčiněno pracovním úrazem a stěžovatel byl přerazen od 20. 5. 1986 z práce v podzemí na povrch. Vážné onemocnění páteře se nezlepšilo a stěžovatel nemůže vykonávat ani lehké práce na povrchu. Na základě výše uvedených námitek navrhl zrušení napadaného rozsudku Krajského soudu v Brně a vrácení věci k dalšímu řízení.

Podáním ze dne 30. 7. 2003 sám stěžovatel oznámil Krajskému soudu v Brně, že kasační stížnost doplní do 31. 8. 2003. Jak vyplynulo ze spisu, kasační stížnost již dále doplněna nebyla, a věc byla postoupena k vyřízení Nejvyššímu správnímu soudu. .

Nejvyšší správní soud z obsahu spisu Krajského soudu v Brně zjistil, že ustanovený zástupce požádal podáním ze dne 26. 6. 2003 soud o zrušení ustanovení zástupcem z důvodu nesoučinnosti stěžovatele, krajský soud však o této žádosti nijak nerozhodl. Proto Nejvyšší

správní soud přípisem ze dne 23. 5. 2005 vyzval Krajský soud v Brně, aby o předmětné žádosti rozhodl. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 28. 7. 2005, č. j. 10 C 316/90 - 402 vyhověl žádosti advokáta JUDr. Miloše Jirmana o zrušení ustanovení zástupcem stěžovateli T. K. Současně krajský soud ustanovil stěžovateli T. K. pro řízení o kasační stížnosti zástupce z řad advokátů, Mgr. Pavla Dvořáka, se sídlem ve Žďáru nad Sázavou, Nádražní 21.

Na základě výzvy soudu podala žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení ke kasační stížnosti krátké vyjádření, ve kterém toliko uvedla, že souhlasí s napadeným rozsudkem Krajského soudu v Brně a nepodává žádné vyjádření.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 129 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“) z Vrchního soudu v Olomouci.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 2, 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Neshledal, že by řízení před soudem bylo zmatečné nebo bylo zatížené vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé a ani neshledal, že by napadené rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné, nebo že by šlo o případ, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou.

Před samotným posouzením věci považuje Nejvyšší správní soud za nutné předeslat, že v řízení o kasační stížnosti je jeho úkolem primárně posoudit, zda jsou dány důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s., tedy zda namítané skutečnosti spadají pod důvody upravené v označených ustanoveních.

Stěžovatel prostřednictvím označeného zástupce za tyto důvody označil důvody vymezené v § 103 odst. 1 a) a b) s. ř. s..

Nejprve je proto třeba se vyjádřit k významu jednotlivých důvodů. Význam prvního důvodu, ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávného posouzení právní otázky soudem, spočívá podle Nejvyššího správního soudu buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní závěr, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Takováto pochybení v rozhodnutí Krajského soudu v Brně však Nejvyšší správní soud neshledal. Krajský soud v Brně provedl správné právní posouzení věci, se kterým se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud a odkazuje na ně.

Dále je třeba se vyjádřit k dopadu dalšího důvodu pod písm. b) cit. zákonného ustanovení - došlo k vadě řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

K významu první části (došlo k vadě řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu) je třeba podle Nejvyššího správního soudu uvést, že skutková podstata je se spisy v rozporu, pokud skutkový materiál, jinak dostačující k učinění správného skutkového závěru, vedl k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil rozhodující orgán. Skutková podstata dále nemá oporu ve spisech, chybí-li ve spisech skutkový materiál pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, přičemž tento materiál je nedostačující k učinění správného skutkového závěru. Význam další části označeného ustanovení („při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost a pro tuto vytykanou vadu měl soud napadené rozhodnutí zrušit“) se zakládá na faktu, že intenzita porušení řízení před správním orgánem byla v přímé souvislosti s následnou nezákonností tohoto rozhodnutí. K poslednímu možnému porušení („rozhodnutí správního orgánu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost“) Nejvyšší správní soud uvádí, že jeho možný dopad je třeba posuzovat vždy ve spojení se zněním konkrétního rozhodnutí.

Ani jeden z důvodů vymezených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. však Nejvyšší správní soud neshledal.

Předmětem přezkumného soudního řízení v posuzované věci bylo rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (dříve Úřadu důchodového zabezpečení), kterým byla zamítnuta žádost stěžovatele o invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 29 zákona č. 100/1988 Sb. Ustanovení § 29 zákona č. 100/88 Sb. v tehdy platném znění v odst. 1 stanovilo, že občan má nárok na invalidní důchod, jestliže se stal:

- a) invalidním, byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod a v době vzniku invalidity nesplnil podmínky nároku na starobní důchod, nebo
- b) invalidním následkem pracovního úrazu.

Podle odst. 2 pak byl občan invalidním, jestliže pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav

- a) je neschopen vykonávat jakékoliv soustavné zaměstnání,
- b) výkon takového zaměstnání by vážně zhoršil jeho zdravotní stav,
- c) je sice schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání, nebo
- d) je schopen vykonávat soustavné zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek (občané nevidomí, občané s velmi těžkými ortopedickými vadami, apod.).

S odkazem na genezi souzené věci, resp. s odkazem na ve věci poslední zrušující usnesení Vrchního soudu v Olomouci (ze dne 1. 6. 2000), musel Nejvyšší správní soud nejprve především posoudit, zda Krajský soud v Brně splnil podmínky stanovené Vrchním soudem v Olomouci, uvedené ve zrušujícím rozsudku. Vrchní soud v Olomouci označeným usnesením Krajskému soudu v Brně zejména uložil vypracovat revizní znalecký posudek (který by měl odpovědět na otázku, zda zjištěný dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je, či není v přímé souvislosti s nemocí z povolání či s pracovním úrazem, dále pak, zda výkonem soustavného zaměstnání nedojde u stěžovatele k vážnému zhoršení zdravotního stavu, zda není schopen vykonávat soustavné zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek nebo, zda je stěžovatel schopen vykonávat soustavné zaměstnání bez zvlášť ulehčených pracovních podmínek, popřípadě jiné než dosavadní zaměstnání, ale takové, které neklade menší požadavky na fyzické nebo psychické schopnosti a při němž nedochází k podstatnému poklesu výdělku či zda je schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu

dosavadního zaměstnání, a zda stěžovatelův zdravotní stav stěžovateli značně neztěžuje obecné životní podmínky), a dále uložil, aby Krajský soud v Brně nechal posoudit podjatost členů posudkových komisí odborem posudkové služby Ministerstva práce a sociálních věcí.

Ze spisu pro Nejvyšší správní soud zejména vyplynulo, že Krajský soud v Brně dne 30. 8. 2000 řádně požádal Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor posudkové služby sociálního zabezpečení, aby rozhodl ve věci námitek ohledně vyloučení členů posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně. Rozhodnutím ředitelky odboru posudkové služby sociálního zabezpečení Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 23. 10. 2000, bylo vysloveno, že členové posudkové komise MPSV v Brně nebyli z jednání posudkové komise vyloučení, tedy vyplynulo, že žádný z členů označené posudkové komise nebyl podjatý.

Dále ze spisu vyplynulo, že Krajský soud v Brně řádně usnesením ze dne 7. 11. 2000 vyžádal revizní posudek kolektivu znalců z Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze, který měl zodpovědět nastolené otázky předestřené v posledním usnesení Vrchního soudu v Olomouci. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví v Praze pak dne 4. 1. 2002 vypracoval požadovaný posudek.

Z označeného posudku kolektivu znalců přitom zejména vyplynulo, že kolektiv podrobně zhodnotil jednotlivé posudky, přičemž provedení vlastního vyšetření nepovažoval za potřebné, a to z důvodu, že úkolem znaleckého kolektivu bylo zhodnotit zdravotní stav stěžovatele k dřívějšímu datu, konkrétně pak k 31. 12. 1991; zjištění současného aktuálního stavu tomuto zhodnocení nebylo podle něj potřebné, naopak bylo nutno vycházet již z existující dokumentace, kterou považoval znalecký kolektiv za dostačující. Znalecký kolektiv přitom z této dokumentace dovodil, že u stěžovatele je přítomen dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, datum vzniku šlo podle kolektivu znalců konstatovat k únoru 1987, kdy pro onemocnění páteře byl stěžovatele vyřazen z práce v podzemí. Kolektiv znalců poznamenal, že dle vývoje degenerativního onemocnění páteře mohl orgán sociálního zabezpečení předpokládat, že tento stav potrvá déle než jeden rok; u dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu se nestanovuje stupeň, ale jeho přítomnost, je-li přítomen, pak se dále zkoumá jeho vliv na schopnost výkonu soustavného zaměstnání ve smyslu odst. 2 § 29 a odst. 2 a 3 § 37 zákona č. 100/ 1988 Sb., v tehdy platném znění. Kolektiv znalců dále uvedl, že k 31. 12. 1991 byl stěžovatel schopen vykonávat jiné stejně kvalifikované zaměstnání bez zvlášť ulehčených pracovních podmínek a bez podstatného poklesu na výdělku. K datu 31. 12. 1991 nebyl stěžovatel schopen výkonu jakéhokoliv zaměstnání, a to již od 17. 2. 1987; byl však schopen bez vážného zhoršení zdravotního stavu vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání se stejnou kvalifikací, v příznivějších pracovních podmínkách, tedy nikoliv v podzemí, ale na povrchu, nikoliv trvale ve vynucené poloze a s trvalým zvedáním a nošením těžkých břemen, dále byl schopen vykonávat zaměstnání s možností dodržování pravidelné stravy. Byl schopen např. práce elektrikáře na povrchu, práce při montování elektrovýrobků, práce revizního technika apod. Stěžovatel byl dále schopen i výkonu méně kvalifikovaného zaměstnání bez podstatného poklesu na výdělku. Průměrný měsíční výdělek byl dle údajů ÚDZ Praha 2499 Kč, z toho 2/3 činily 1666 Kč. V období od ledna 1988 do prosince 1988 při výkonu posledního doloženého zaměstnání byl průměrný měsíční výdělek 2522 Kč (protokol o jednání PKSZ Jihomoravského KNV z 30. 3. 1989). V méně kvalifikovaném zaměstnání tedy stěžovatel podle kolektivu znalců dosáhl vyšších průměrných výdělků než v kvalifikovanějším. Znalecký kolektiv dále uvedl, že zjištěný dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav není v přímé souvislosti s nemocí z povolání či s pracovním úrazem; nemoc z povolání u stěžovatele k datu 31. 12. 1991 nebyla prokázána

- viz propouštěcí zprávy z oddělení nemocí z povolání v Českých Budějovicích (7. 9. - 10. 10. 1990) a z kliniky pracovního lékařství v Plzni (7. 11. - 20. 12. 1991). Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav nesouvisí s pracovním úrazem v noci z 30. 6. na 1. 7. 1985. Onemocnění páteře podle znaleckého kolektivu existovalo již před předmětným úrazem, ze zdravotní dokumentace vyplývá, že bylo přítomno minimálně v roce 1977. V dalších letech se dále vyvíjelo vlivem vrozených dispozic, věku, fyzicky namáhavé práce, vlivem úrazů. V roce 1985 jsou dokumentovány 3 úrazy v oblasti páteře a hrudníku. Z podrobného vyšetření za hospitalizace v dubnu 1991 vyplývá závěr, že onemocnění krční a hrudní páteře nebylo závažné, což dokumentuje i znalec ve zdravotnictví Prof. MUDr. F. H., DrSc. ve svém posudku ze dne 28. 11. 1994. Ortopedické vyšetření za hospitalizace na neurologii dokonce konstatuje, že nález odpovídá věku a předchozímu pracovnímu zatížení. Kolektiv znalců dále uvedl, že výkonem vhodného soustavného zaměstnání nedojde u stěžovatele k vážnému zhoršení zdravotního stavu. Vhodné soustavné zaměstnání je stěžovatel schopen vykonávat bez zvlášť ulehčených pracovních podmínek. Stěžovatel je schopen k datu 31. 12. 1991 vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání, ale takové, které klade menší požadavky na fyzické schopnosti, nikoliv na psychické a při němž nedochází k podstatnému poklesu výdělku. Znalecký kolektiv k tomuto doplnil, že nelze konstatovat, že by stěžovatel byl schopen vykonávat jen soustavné zaměstnání zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání. Závěrem posudku pak kolektiv znalců uvedl, že zdravotní stav stěžovateli značně neztěžuje obecné životní podmínky, protože u něj nebylo prokázáno žádné postižení uvedené v příloze č. 2 k vyhlášce č. 149/1988 Sb., vč. odst. B uvedené přílohy.

Na základě tohoto shrnujícího a kvalifikovaného posudku pak Krajský soud v Brně v napadeném rozsudku (ze dne 15. 7. 2002, č. j. 10 C 316/90 - 353), který odpověděl na všechny Vrchním soudem v Olomouci předestřené otázky, rozhodnutí žalovaného správního orgánu ze dne 6. 8. 1990 potvrdil. Dovedil, že stěžovatel se svým dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, který nebyl v přímé souvislosti s nemocí z povolání nebo s pracovním úrazem, byl ke dni 31. 1. 1991 schopen vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání, ale takové, které kladlo menší požadavky na fyzické schopnosti, nikoliv na psychické a při němž nedocházelo k podstatnému poklesu na výdělku. Stěžovatel tak byl podle Krajského soudu v Brně schopen vykonávat soustavné zaměstnání přiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání. Zdravotní stav mu neztěžoval obecné životní podmínky, neboť u něho nebylo prokázáno žádné zdravotní postižení uvedené v příloze č. 2 k vyhlášce č. 149/1988 Sb. včetně odstavce B této přílohy. Výkonem vhodného soustavného zaměstnání nedojde u stěžovatele k vážnému zhoršení zdravotního stavu a je schopen vhodné soustavné zaměstnání vykonávat bez zvlášť ulehčených pracovních podmínek, a to ke dni 31. 12. 1991. Krajský soud současně uvedl, proč byl zdravotní stav stěžovatele, v souladu s názorem Vrchního soudu v Olomouci, vysloveným v jeho zrušujícím usnesení (ze dne 1. 6. 2000), přezkoumáván ke dni 31. 12. 1991. To souviselo s ustanovením § 154 odst. 1 občanského soudního řádu, před jeho novelizací provedenou zákonem č. 519/1991 Sb., podle něhož byl pro soud rozhodující skutkový stav v době vyhlášení rozsudku. Platnost tohoto zákonného ustanovení v důsledku uvedené novelizace skončila dnem 31. 12. 1991. Proto bylo nezbytné zjistit zdravotní stav stěžovatele k poslednímu datu platnosti tohoto ustanovení, tj. ke dni 31. 12. 1991, a k dalším změnám po tomto datu nepřihlížet ve smyslu nyní platného znění občanského soudního řádu.

Se závěry krajského soudu se na základě výše uvedeného posudku ztotožňuje i Nejvyšší správní soud, a uvádí, že Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 15. 7. 2002,

č. j. 10 C 316/90 - 353, napravil vše, co mu bylo Vrchním soudem v Olomouci vytýkáno a uloženo.

S odkazem na právé uvedené, a s odkazem na shora vymezené významy uvedených stížnostních důvodů, pak Nejvyšší správní soud posuzoval i námitky stěžovatele - stěžovatel zejména uváděl, že Krajský soud v Brně, pokud se ztotožnil s označeným rozhodnutím žalované, rozhodl v rozporu se zákonem, resp. uváděl, že splňuje zákonné předpoklady k přiznání alespoň částečného, resp. plného invalidního důchodu -, avšak nikterak neshledal, že by došlo k naplnění označených důvodů pro vyhovění kasační stížnosti. Výslovně pak Nejvyšší správní soud k námitce - závěr krajského soudu o tom, že stěžovatel se svým dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, který nebyl v přímé souvislosti s nemocí z povolání nebo s pracovním úrazem, byl schopen ke dni 31. 12. 1991 vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání, při němž nedocházelo k podstatnému poklesu na výdělku nemá oporu v dokazování - odkazuje na závěr kolektivu znalců, ze kterého taková skutečnost nevyplývá. Naopak vyplynulo, že stěžovatel byl schopen k datu 31. 12. 1991 vykonávat jiné než dosavadní zaměstnání, a to takové, které klade menší požadavky na fyzické schopnosti, nikoliv na psychické, a při němž nedochází k podstatnému poklesu výdělku. Nebylo možno dále konstatovat, že by stěžovatel byl schopen vykonávat jen soustavné zaměstnání zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání.

Nejvyšší správní soud v posuzované věci dodává, že zcela sdílí názor krajského soudu, který svoje závěry opřel o znalecký posudek Ústavu posudkového lékařství, Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví. Jedná se o znalecký orgán na nejvyšší odborné úrovni. Skutečnost, že byl v posuzované věci tento znalecký posudek vypracován znamená, že byl respektován právní názor vyslovený Ústavním soudem České republiky v jeho nálezu sp. zn. II. ÚS 92/95, z něhož vyplývá, že takový důkaz lze v podobných hraničních případech stěží odepřít, vzhledem k „zásadě zjištění skutečného stavu věci“, která nemůže být nijak omezena pravomocí ministerstva podle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. a zejména pak „pro odstranění jakýchkoliv pochybností z důvodu obnovené důvěry občana - navrhovatele v právo“, „takže není od věci, když soudy v souladu s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod dbají, aby jejich rozhodnutí byla nikoliv jen shora předepsanou, ale též akceptovatelnou spravedlností“. Uvedený znalecký posudek byl vypracován na nejvyšší odborné úrovni, přičemž nutno zdůraznit, že kromě odborné kvalifikace z jednotlivých oborů medicíny mají všichni členové znaleckého posudku i kvalifikaci z oboru posudkového lékařství, kterou však nebylo možno předpokládat u znalce Prof. MUDr. F. H., DrSc., jehož závěrů se stěžovatel v kasační stížnosti dovolává.

Přínosem tohoto znaleckého posudku bylo mimo jiné i to, že posuzoval všechny dosud provedené posudky, a to jak posudkových orgánů, tak i posudek znalce Prof. MUDr. F. H., DrSc., přičemž nutno konstatovat, že žádné z posouzení z hlediska kolektivu Institutu neobstálo. Význam posudku Institutu spočívá dále v tom, že přesvědčivým způsobem vysvětlil pojem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, jako základního předpokladu úvahy o dávkách podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a v případě stěžovatele stanovil jeho vznik na únor 1987. Rovněž posoudil správně dosavadní zaměstnání stěžovatele, za které považoval zaměstnání důlního elektrikáře, které stěžovatel vykonával před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Znalecký posudek rovněž respektoval požadavek soudů na to, aby zdravotní stav a rozsah dochované pracovní schopnosti stěžovatele byl posouzen ke dni 31. 12. 1991 (jak je již rozebráno výše). Při takto zřetelně formulovaných závěrech pak lze zcela akceptovat posudkové závěry

tohoto posudku vztahující se ke skutkovým podstatám invalidity, uvedeným v ustanovení § 29 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. a částečné invalidity, uvedeným v ustanovení § 37 odst. 2 a 3 téhož zákona. Za této situace nezbyvá než konstatovat, že stěžovatel žádné zákonné znaky invalidity ani částečné invalidity ke dni 31. 12. 1991 nespĺňoval. Nebylo totiž prokázáno, že by stěžovatel k tomuto dni nebyl schopen vykonávat jakékoliv soustavné zaměstnání, nebo že by výkon takového zaměstnání mohl vážně zhoršit jeho zdravotní stav, nebo že by mohl vykonávat zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek [§ 29 odst. 2 písm. a), b) a d)]. Stěžovatel však nespĺňoval ani podmínky tzv. stavovské invalidity, neboť soustavné zaměstnání, které je podle znaleckého posudku schopen vykonávat (práce elektrikáře na povrchu, práce při montování elektrovýrobních, či práce revizního technika) nelze považovat za zaměstnání zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání, tedy v případě stěžovatele zaměstnání elektrikáře v dole, v němž dosáhl 6. osobní třídy ve III. kvalifikační skupině. Pokud jde o podmínky částečné invalidity, tak nutno konstatovat, že stěžovatel sice nemohl vykonávat dosavadní zaměstnání, ale jen jiné než dosavadní, avšak se stejnou kvalifikací, v příznivějších pracovních podmínkách, tedy nikoliv v podzemí, ale na povrchu. Rozhodující je však to, že i kdyby byla splněna tzv. zdravotní podmínka částečné invalidity, neplnil by stěžovatel podmínku podstatného poklesu na výdělku ve smyslu § 37 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., v jeho znění do 31. 12. 1991. Nebylo prokázáno ani to, že by stěžovateli dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžoval obecné životní podmínky (§ 37 odst. 3 téhož zákona).

Nejvyšší správní soud tak shrnuje, že v žádné z kasačních námitek stěžovateli nepřisvědčil, Krajský soud v Brně odstranil všechny nedostatky, pro které byl jeho rozsudek Vrchním soudem v Olomouci zrušen. Nejvyšší správní soud neshledal ani jeden ze zákonných důvodů kasační stížnosti (§ 103 odst. 1 s. ř. s.) a proto kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první a odst. 2 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., podle něhož, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení a správnímu orgánu nárok ve věcech důchodového pojištění nenáleží.

Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatele JUDr. Miloš Jirman byl stěžovateli ustanoven soudem, přiznal Nejvyšší správní soud označenému zástupci za zastupování v řízení o kasační stížnosti odměnu za 2 úkony po 250 Kč [převzetí a příprava zastoupení - § 11 odst. 1 písm. b), doplnění kasační stížnosti ze dne 8. 6. 2004 - § 11 odst. 1 písm. k) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve spojení s ustanovením § 9 odst. 2 a § 7 téže vyhlášky], a dále 2 x náhradu hotových výdajů po 75 Kč (§ 13 odst. 3 téže vyhlášky), celkem tedy 650 Kč.

Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatele Mgr. Pavel Dvořák byl stěžovateli (po zrušení ustanovení zástupce JUDr. Miloše Jirmana) ustanoven soudem, přiznal Nejvyšší správní soud označenému zástupci za zastupování v řízení o kasační stížnosti odměnu za 1 úkon v částce 250 Kč [převzetí a příprava zastoupení - § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve spojení s ustanovením § 9 odst. 2 a § 7 téže vyhlášky], a dále 1 x náhradu hotových výdajů v částce 75 Kč (§ 13 odst. 3 téže vyhlášky), celkem tedy 325 Kč.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. září 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu